

1773, 1. / 8

OCCASIONE SVI IPSIVS EXAMINIS

AB

INCLYTO ORDINE IVRIDICO ERNESTINAE NOSTRAE

IN DIEM XXIV. SEPTEMBR. MDCCLXXIII.

HORIS LOCOQVE CONSVETIS PVBLICE PRAEFIXI-

PRAEMISSO SCHEDIASMATE

DE

VTILITATE STVDII IVRIDICI
IN RATIONARIO

ET

ADDITO VITAE SVAE CVRRICVLO

MAECENATIBVS AC FAVTORIBVS
SVIS VENERANDIS

NEC NON COMMILITONIBVS DESIDERATISSIMIS

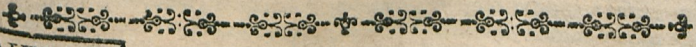
OMNI PIETATE HONORISQVE CVLTV

SE

COMMENDAT

ANTON. FRANC. OTTO BÜHRMANN

RECEPTOR CONTRIBVT. COMITAT. HASSO-SCHAUVENBURG.

RINTELII

TYPIS IOH. GODOFR. ENAX, ACAD. TYP.

KONIGLICH UNIVERSITÄT ZV HALLE

odo
gan-
offe-
ad-
Te fi-
acile
ecius
n to-
adi-
vt,
s, nec
Guch-
infr-
yall-
ulla-
cident
lis add.
3 l. 4.
p. 4.
6. l. 1.
ad fice-
n. Bhd.
lumen-
l. 17.
del. ad.
clitrate
nt-nec

KÖNIGLICHES
UNIVERSITÄT
ZV HALLÉ

D e utilitate, quam Jurisprudencia rationario præbet, paucula disserturus, præmittendum censeo, me haud contendere, quod rationarius, sive qui alicui a rationibus est, necessario esse debeat Jurisconsultus, sed quod, aliquali saltem jurium notitia imbutus, in administrandis bonis alienis, edendisque rationibus cautius procedere, adeoque sibi melius consulere possit. Prius si auderem asserere, permulta exempla mihi possent obmoveri. Plurimi enim administratores & rationarii jurium plane inscii inveniuntur. *Asi hi*, ut ait Pistorius in Thesaurio paroemiarum germanico-juridicarum, centur. 2. paroem. 27. §. 3. p. m. 167. *vel tanti sunt ingenii ac indolis, ut statim omnia satis intelligere, & optime de illis judicare queant, vel in administrando officio tam diu vicario utuntur, donec semet ipsos reddiderint aptos, & praxis ex negotiorum rerumque agendarum tractatione & exercitio addiscenda venerit.* Ex ipsa definitione rationis (Rechnung), quam Labeo dat in l. 6. §. 3. D. de Edendo, *eam esse negotiationem ulro citroque dandi, accipiendi, credendi, obligandi & solvendi*, magna jurium notitiae utilitas in rationario pronò alveo, & sole meridiano clarius deducitur. Fines dissertatiunculæ excedendo nimis longus forem, si omnibus & singulis circa materiam de dando, accipiendo, credendo, obligando

do & solvendo in jure praescriptis regulis atque cautelis immorarer. Exempli loco liceat tantummodo unicum illud attingere, quo nulum frequentius in rationario reperitur negotium, confectionem nimirum apochae (*Quitung*), quae est *scriptum testimonium de adimpleta obligatione*. Eam conficere res minimi momenti habetur, & certo respectu quoque talis est. Qui vero sufficere autumat, si in scriptura testetur, quod debitum solutum acceperit, admodum fallitur, & vel sibi, vel alteri detrimento esse potest. Fora testentur, quam multae propter apocham, necessariis requisitis orbatam, in iis ventilentur lites, quarum nonnullas, si earum allegatio non esset odiosa, recensere possem. Ex jure igitur addiscenda sunt apochae requisita. Hoc nos edocet, eam, ut fiat instrumentum guarentigiatum, debere exprimere, in quam re substiterit solutum debitum, a quo, cui, atque quo die & consule impleta sit obligatio, sive solutio facta. Vno horum deficiente, apocha vitio laborat, ex quo multi errores, ex erroribus autem controversiae oriuntur. In his evitandis quin jurisprudentia intuitu apocharum scribendarum permagnam in rationario exferat utilitatem, nemo sane est, qui ibi inficias. Quae de apocha dicta sunt, mutandis mutatis etiam obtinent circa antapocham (*Rückschein*), quae debitor, solutionem creditori praestitam jure factam esse, fatetur, l. 19. C. de Fide Instrum. Hac creditor a debitore, illa vero debitor a creditore securus redditur. Hinc in omni obligatione reciproca locus est apochae & antapochae: sic emphyteuta, accepta apocha de annuo canone soluto, tenetur ad antapocham tradendam, qua confitetur, se jure domini utilis tantum solvisse, ne domini emphyteuseos post lapsum aliquot annorum dominium directam possit intervertere. Confundenda vero non est haec antapocha (*Rückschein*) cum litteris, ut ita dicam, reversalibus, quae vernacula nostra pari nomine *Rückschein* audiunt, & in rationum negotio quotidie occurrunt, quum v. c. rationarius, qui officiali cuidam annuum salarium tantummodo pro parte exsolvit, nihilominus tamen apocham generalem (*Generalquitung*) accipit, hisce litteris reversalibus, se reliquam salarii partem adhuc debere, testatur: quod litterarum reversalium genus administratori bonorum fiscalium nostrae Hassiae est prohibitum. Doctrina de pignoribus, fidejussionibus, obligationibus, contractibus, commodis & incommodis calculi, confectionibus inventariorum atque calendariorum, & quae

quae sunt plura ejusdem generis, ex jure petenda, administratori bonorum diffusorum, de quo mihi, non curanti administrationem, quae per bacillos fissiles geritur, praecipuus sermo, aliquantis per scitu quam maxime utilis est, quum ei toto fere die celebrandi occurrant contractus, conscribendae obligationes, & constituendi seu accipiendi fidejussores. Si administratorem bonorum domanialium respicio, ejus rationes plerumque tanti sunt ambitus, totque juridicis circumdatae negotiis, ut, experientia convictus, tuto asserere queam, eum, si jurium ignarus non nisi calligraphiam, quatuor arithmeticae species, regulam de tribus, fractiones earumque fractiones callet, officio suo omni ex parte satisfacere non posse. Objicitur quidem, quod quis per alium facit, ipsum id fecisse putandum esse, & Juriconsultorum copiam nostris temporibus ubique locorum tantam inveniri, ut rationarius, jurium expertus, facillime aliquem reperire possit, cujus consilio atque auxilio in tali necessitatis casu utatur. Sed hocce obmotum dubium nequaquam destruit meum assertum, quod versatur circa utilitatem, non absolutam necessitatem studii juris in rationarii persona. Illaesa enim cogitatio est, aliis non indigere eum, qui sibi ipsi & se ipsum consulere potest, consilii sui autem incapaci, ut vicarium adhibeat, necessarium esse. Optimum certo esset munus rationarii, quia habet, unde sumat, dummodo non requireretur rationum editio & restantium solutio. Hoc periculoso tempore appropinquante, rationarius, se insolvendo videns, vel solum vertit, vel alia non facienda haud raro perpetrat, ne rationes reddere teneatur, & Wehnerus in *Observat. practicae*. sub voce: *Rechnung*. p. m. 401. ipsum *Julium Caesarem* ob metum redditionis rationum arma civilia movisse, ex PETR. GREGOR. libro de Republica refert. Vera causa, ob quam administrator bonis labitur, saepius nos fugit, & non semper dissoluto vitae generi, aut summae negligentiae, sed, me quidem sentiente, interdum quoque profundae regularum & cautelarum juridicarum ignorantiae, ac immaturo pudori, eam consistendi, Jurisque peritum consulendi, adscribenda videtur. Ecquem, amabo! in finem D. FRANC. MVN-NOZ de Escobar, Hispanicus causarum Patronus, & IOAN. HEESER, Consiliarius Nassovicus, integra volumina scripserunt de rationibus & edendis & reddendis? dubitandum omnino est, hosce ICTos in voluminibus suis elaborandis id tantummodo unicum intendisse, ut

ut de eo, quod circa rationes observandum venit; vel sibi pares, vel dupondios instruerent: sed verosimilior mihi arridet praesumptio, eos in regulis atque cautelis quoad rationes, ex jure colligendis, magis in favorem ac utilitatem administratorum seu rationariorum desudasse. Quod in contrarium profertur, hos duos libros administratoribus in Germania, quatenus linguae eruditorum sunt ignari, & quorum maxima pars est, nullam adferre utilitatem, non est tanti ponderis, ut propositam meam praesumptionem plane reddat deserioriam. Hispanus enim ille de Escobar, germanicae linguae infertus, non in usum nostrae, sed suae provinciae, in qua & infimae conditionis homines linguam latinam in scholis inferioribus adde- scunt, scripsisse videtur: & IOAN. HEESER locos suos communes de rationibus eo tempore conscripsit, quo lingua latia magis adhuc, quam nostro aevo, diligebatur. Quale commodum ex legum notitia in rationarium redundet, auctorem habeo Cel. Academiae Götting. Profess. & Doct. Jur. IVST. CLAPROTHIVM. Hic in utilitatem tutorum, qui, excepta sua vernacula, nullam aliam callent linguam, & Jurium inscii sunt, hoc anno tractatum edidit *Uutericht vor Vormündern*, in cujus praefatione ipse fatetur, se tutores nosse, qui ob deficientem jurium scientiam rationes suas tutelares non sine magna patrimonii jactura reddere potuerint.

Haec sunt, quibus utilitatem, quam rationarius ex studio juris percipit, brevibus ostendere, vitaeque meae curriculum annexere volui.

Natus equidem sum Rinteli d. XXII. Augusti MDCCXXXIV. patre Ioan. Godofr. Bührmann, Commissario commerciorum & Administratore civici aerarii, & matre Louisa Clara, Consiliiarii Camerae Ant. Franc. Ott. Capaun & Elisab. Clarae Fergel filia natu maxima. Anno aetatis quinto spina dorsi, nescio quo casu, fracta, pii parentes, vitam urbanam pertaesi, atque Rintelio nostro ultimum dicentes vale, me puerum maxime debilem, ut sanitatis meae restituendae eo meliorem haberent curam, anno sequenti in praedia rustica conducta secum abducere, officium duxerunt paterni amoris, & usque ad duodecimum vitae annum prima religionis evangelicae principia, artem arithmeticam & calligraphiam, quantum in iis fuit, me ipsi docuerunt. Elapso duodecimo anno optimi parentes MDCCXLV. me huc remiserunt, ut litteris imbuerer humanioribus. Quo facto mater

maternus mihi facultatem concessit, ejusdem Praeceptoris, quem filius suis
 aluit, nunc pie defuncti Pastoris Beckedorfensis Ioan Engelb. Cruell fide-
 li manu ductione, ad linguas eruditas aliasque inferioris scientiae partes ne-
 cessarias addiscendas, utendi. Hujus viri gratam memoriam nulla in me un-
 quam delebit oblivio, studia enim mea ita formavit, ut dignus judicatus
 sum, qui MDCCLII. a Pro-Rectore Frid. Ulr. Pestel I. V. D. & P. P. O.
 civitate academica donarer. In eloquentiae latinae, geographiae & historiae
 universalis studio ducem secutus sum Virum Excellentissimum Ioan. Nic.
 Funcium nostrum, Eloq. Histor. & Polit. Profess. Celeberrimum. Beati
 Conr. Frid. Ern. Bierlingii S. S. Theol. Doct. & Profess. praelectionibus
 in Christ. Aug. Heumanni Conspectum Reipublicae litterariae interfui.
 Virum Celeberrimum D. & P. I. Frid. Wilh. Pestel, quem nunc Lugdu-
 num Batavorum tenet, commentantem audivi ad Nic. Hier. Gundlingii
 Jus Naturae & Gentium, Georg. Frid. Mejeri Logicam germanico idio-
 mate scriptam, & Siegm. Jac. Baumgartenii Philosophiam moralem. Ex
 ore Viri Excellentissimi M. Ioan. Gottl. Stegmanni, nunc Profess. Philosoph.
 & Matth. in Collegio Carolino, quod Cassellis foret, Logicam ductu Com-
 pendii Baumeisteriani percepi, eoque Praeside frequentavi Collegium disputa-
 torium philosophicum. His quodammodo imbutus scientiis, ad prima elemen-
 ta Jurisprudentiae, cui me consecrare animus erat, accessi, & recitationibus
 pie defuncti Fridr. Ulr. Pestelii ad Heineccii Institutiones Imperiales inter-
 esse coepi. Harum primus liber nondum ad dimidiam usque partem absolu-
 tus erat, quum gibbum sequeretur longe durius malum. Debilitata enim na-
 tura me anno MDCCLIV. dextro pede adeo fecit claudum, ut studio juridico
 triste dicere vale, & novem annos duabus grallis incedere fuerim coactus.
 In statu hocce omni misericordia digno felicem me praedicavi, quod avun-
 culus pie mortuus Quaestor Ioan. Georg. Meth, ut in edendis & reddendis
 rationibus ab auxilio ei essem, me susciperet. SERENISSIMVS PRINCEPS NOSTER
 FRIDERICVS II. HASSIAE LANDGRAVIVS RELIQA vacuum Receptoris
 Contributionum Comitatus nostri Schauenburgici munus anno MDCC LXIII.
 in me submississime petentem, nullo grallarum habito respectu, contulit.
 Non minus etiam Quaestura, rationesque reddituum nostrae Academiae, Ac-
 cisiae, rei salinae, chartarum signatarum & Coenobii Mollenbeccensis,
 morte Avunculi Quaestoris Meth anno MDCCLXIX. subsecuta, vacantes
 usque ad anni gratiae, viduae concessi, finem mihi mandatae sunt. Interea
 semper sperans, fore, ut, recuperata aliquali corporis sanitate, filium Juris-
 prudentiae fato ruptum tandem aliquando possim annectere, permagna utili-
 tate, quam rationario Jurisprudentiae offert, probe perspecta, temporis
 spatium,

spatium, quod peractis laboribus supererat, lectioni librorum juridicorum tribui, ne paucula illa huc usque percepta oblivioni plane traderentur. Deus T. O. M. arduentes ei fusas preces tandem exaudiens, abhinc circiter septem annos flagrantissimi voti me fecit compotem, enervatas corporis partes ita corroborando, ut primo unica, non ita multo post vero absque ulla gralla ambulare potuerim. Haud difficile judicatu est, mihi quam maxime fuisse jucundum, si tunc temporis studium juris eo, quo multos ante annos incoeperam pede, statim potuissem prosequi: sed adversa Avunculi Quaestoris Methueneri valetudo, mors ejus subsequens, redditio omnium ab eo relictarum rationum, administratio vacui muneris mihi, uti jam dictum, ad annum familiae commodo utilitatem meam postponere jusserunt, ut non prius quam anno MDCCCLXXI. resalutare Themidem nostram potuerim. Intra hoc biennium Viros Illustres & Consultissimos C. G. Wippermann, J. N. Moeckert & J. P. Bucher, ad Dariesii Principia Juris natur. Heineccii Institut. Iustinianear, Kochii Institut. Juris criminalis, Compendia Pandectarum, Ludovicianum & Schaumburgianum, Hellfeldii Elementa Juris feudalis, G. J. Boehmeri Principia Juris canonici, & Claprothii Vorstellung des civil. Processes commentantes, quantum Receptoris munus atque negotia publica permiserunt, assiduo & frequenter auscultavi, Vivoque Consultissimo Moeckert Praeside frequentavi collegium disputatorium juridicum. Horum me me erudiendo labores grata mente agnosco, & mihi persuasissimum habeo, quod omnes profectus, huc usque in jure factos, iis referre debeam acceptos, nequam gratias debitas, licet uximas easque publicas, persolvere possim.

Nunc ex mandato CLEMENTISSIMO SERENISSIMI PATRIS PATRIAE LANDGRAVII HASSIAE RELIQUA, publice ostendendum est, quid valeant humeri, quidve ferre reculent. Eum in finem inelytus Ordo Vniversitatis nostrae literatae juridicus, honestae petitioni meae locum faciens, diem in fronte hujus schedasmatis definitum praefixit, ut in eo horis locoque consuetis & tentamen ex universo jure, & examen, quod vocant rigorosum, ad ductum commentationum in praescriptam l. 2. C. de Rescind. Vendit. & Cap. 12. X. de Praesumpt. subeam. Qua occasione, Vobis, Maecenates & Fautores omni pietate colendi, Commilitonesque desideratissimi! etiam atque etiam me commendans, nihil magis in vobis habeo, quam ut benevolentia vestra me dignari, amoreque vestro amplecti pergere velit.

(x225 7030)

Ant. p. n. n. 41.
8
1773/1

OCCASIONE SVI IPSIVS EXAMINIS

AB

CLYTO ORDINE IVRIDICO ERNESTINAE NOSTRAE

IN DIEM XXIV. SEPTEMBR. MDCCLXXIII.

HORIS LOCOQVE CONSVETIS PVBLICE PRAEFIXI

PRAEMISSO SCHEDIASMATE

DE

UTILITATE STUDII IVRIDICI
IN RATIONARIO

ET

ADDITO VITAE SVAE CVRRICVLO

AECENATIBVS AC FAVORIBVS
SVIS VENERANDIS

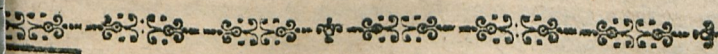
NEC NON COMMILITONIBVS DESIDERATISSIMIS
OMNI PIETATE HONORISQVE CVLTV

SE

COMMENDAT

ANTON. FRANC. OTTO BÜHRMANN

RECEPTOR CONTRIBVT. COMITAT. HASSO-SCHAVENBURG.

RINTELII

TYPIS IOH. GODOFR. ENAX, ACAD. TYP.

